

100 lat dekretu o organizacji archiwów państwowych

Dnia 7 lutego 2019 r. mija dokładnie 100 lat od podpisania przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego *Dekretu o organizacji archiwów państwowych i opiece nad archiwaliami*. Pod tekstem złożyli również podpisy Prezydent Ministrów Ignacy Jan Paderewski i Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Jan Łukasiewicz.

Ten doniosły dla organizującego się życia archiwalnego dokument został uchwalony na posiedzeniu Rady Ministrów 31 stycznia 1919 r. Na jego mocy powołano Wydział Archiwów Państwowych przy Ministrze Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz archiwa państwowe.

Do zadań Wydziału Archiwów należało zarządzanie archiwami państwowymi oraz opieka techniczna i naukowa nad archiwaliami i zbiorami należącymi do instytucji publicznych, miejskich i gminnych. Wydział miał ratować przed zniszczeniem wszelkie materiały archiwalne, udzielać rad i pomocy w sprawach związanych z ich ochroną i przechowywaniem. Miał także zajmować się rewindykacją zbiorów archiwalnych będących własnością Państwa Polskiego.

Archiwom państwowym powierzono zadanie przechowywania akt i dokumentów, które powstały bądź będą powstawać na skutek działalności organów władz państwowych, kościelnych, wyznaniowych, instytucji publicznych i prywatnych na ziemiach polskich a także organów władz okupacyjnych. W myśl dekretu archiwa państwowe miały gromadzić i przechowywać materiały archiwalne mające znaczenie dla historii i kultury kraju. Oprócz tego archiwa miały prowadzić działalność wydawniczą w zakresie problematyki archiwalnej, przeprowadzać kwerendy i poszukiwania archiwalne, udostępniać do badań naukowych i urzędowych potrzebne dokumenty, mogły także rozwijać działalność naukową.

Ukazanie się dekretu archiwalnego już w pierwszych miesiącach odbudowującego się po latach niewoli państwa polskiego miało ważne znaczenie. Utworzono strukturę służby archiwalnej powołując archiwa o charakterze centralnym i lokalnym. Tekst dekretu był zwięzły. Składał się z 10 rozdziałów obejmujących 46 artykułów. Obowiązywał przez wiele lat umożliwiając działalność i rozwój służby archiwalnej. Został uchylony dekretem o archiwach państwowych z 29 marca 1951 r.

Na podstawie art. 45 ust. 2 dekretu z 7 lutego 1919 r. Archiwum Państwowe w Piotrkowie, wymienione już w dekreście z 7 lutego 1919 r., przeniesione zostało do Łodzi ([Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświaty 25 czerwiec 1950 nr 10 poz. 142](#)).